

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ОСВІТИ**

ВОЄВУТКО Н. Ю.

КУРСОВА РОБОТА В ЗАПИТАННЯХ ТА ВІДПОВІДЯХ

**методичні вказівки для студентів II курсу
спеціальностей «013. Початкова освіта», «014. Середня освіта»**

**МАРІУПОЛЬ
2020**

*Рекомендовано до друку вченою радою факультету іноземних мов
Маріупольського державного університету
(протокол № __ від _____ 2020 р.)*

Рецензенти: **Бульвінська О. І.**, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії освітології Київського університету імені Бориса Грінченка

Тимофєєва І. Б., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освіти Маріупольського державного університету.

В63 Воевутко Н. Ю. Курсова робота в запитаннях та відповідях: Методичні вказівки для студентів II курсу спеціальностей «013. Початкова освіта», «014. Середня освіта». Вид. 2-ге, переробл. і допов. Маріуполь: МДУ, 2020. 38 с.

У виданні представлено інформацію, необхідну для написання та оформлення тексту курсової роботи. Вказівки складено на основі запитань, які найчастіше задають студенти науковому керівнику у процесі виконання курсової роботи. Зміст відповідей відбиває проблеми, пов'язані із визначенням об'єкта, предмета, мети та методів дослідження, його наукової новизни, теоретичного та практичного значення. Висвітлено питання щодо змісту та оформлення висновків, додатків, списку використаних джерел. Роз'яснено сутність апробації результатів дослідження та опису власних публікацій за темою. Доповнене інформацією про методи педагогічних досліджень, науковий жаргон та пастки псевдонаукового тексту.

Методичні вказівки призначено в допомогу студентам, які вчаться писати курсові роботи з педагогіки. Видання стане корисним за умов дистанційного навчання.

© Воевутко Н. Ю., 2015

© Воевутко Н. Ю., 2020

ЗМІСТ

1.	Що таке курсова робота?	4
2.	Для чого пишеться курсова робота?	4
3.	Якою є структура курсової роботи?	5
4.	Яким є обсяг курсової роботи?	5
5.	Як оформити текст курсової роботи?	5
6.	Що таке вступ до курсової роботи?	5
7.	Як визначити актуальність теми дослідження?	6
8.	Для чого потрібні знання про стан дослідженості проблеми?...	6
9.	Зв'язок роботи з науковими програмами, темами: що це?	8
10.	Як визначити об'єкт, предмет та мету дослідження?	8
11.	Що таке методологічна основа дослідження?	9
12.	Що таке методи дослідження?.....	10
13.	Якими є методи педагогічних досліджень?	10
14.	Що таке наукова новизна дослідження?.....	12
15.	Що таке теоретична основа дослідження?	12
16.	Що таке нормативна основа дослідження?	13
17.	Як визначити теоретичне та практичне значення дослідження?	14
18.	Що таке апробація результатів дослідження?	15
19.	Що пишемо у пункті «Публікації»?	16
20.	Як описати структуру та обсяг курсової роботи?	16
21.	Як структурувати основну частину роботи по розділах?	16
22.	Що таке посилання?	17
23.	Як у тексті нумерувати таблиці та рисунки?.....	18
24.	Висновки до курсової роботи: що писати?	19
25.	Як оформити додатки?	22
26.	Що таке науковий жаргон?	22
27.	Якими є пастки псевдонаукового тексту?.....	24
28.	Якими є найчастіші помилки при написанні курсової роботи?	27
	Список використаних джерел	29
	Додаток А. Зміст та оформлення титульного аркуша	30
	Додаток Б. Приклад оформлення змісту курсової роботи	31
	Додаток В. Схема доповіді до захисту курсової роботи.....	32
	Додаток Д. Приклади оформлення бібліографічного опису.....	33

1. Що таке курсова робота?

Курсова робота (курсний проект) – вид самостійної навчально-наукової роботи з елементами дослідження, що виконується студентами закладів вищої освіти або середніх-спеціальних навчальних закладів протягом семестру з метою закріплення, поглиблення і узагальнення знань, одержаних за час навчання та їх застосування до комплексного вирішення конкретного фахового завдання.

Тематика курсової роботи зазвичай є частиною наукового пошуку відповідної кафедри факультету. Проблеми наукового пошуку, зображені в курсових роботах студентів, можуть знайти своє продовження в дипломних роботах. У такий спосіб забезпечується наступність науково-дослідницької діяльності студентів від курсу до курсу, послідовність засобів і форм її проведення відповідно до логіки навчального процесу [1].

Курсова робота – це рукопис, в якому послідовно викладається матеріал теми з необхідним ілюстративним матеріалом (таблиці, графіки, діаграми, тощо). У курсовій роботі студенти творчо досліджують певну наукову проблему в загальних або окремих питаннях навчального курсу. Робота повинна мати науковий характер та певну наукову цінність і НЕ МОЖЕ БУТИ переказом написаного в науковій літературі, простим описом мовного явища або інформацією про історичну подію.

Тематику курсових робіт затверджує завідувач кафедри за поданням викладача, який веде лекційний курс. Для опрацювання певної теми призначається науковий керівник – викладач/-ка кафедри. Результати курсової роботи ґрунтуються на глибокому, осмисленому вивченні наукової літератури, узагальненні результатів дослідження лінгвістичних явищ, що вивчаються. Висновки з даної роботи повинні містити пропозиції щодо перспективи подальших наукових розвідок у цьому напрямку [1].

2. Для чого пишеться курсова робота?

Курсова робота пишеться з метою:

- поглиблювати знання студентів з актуальних проблем певної галузі науки;
- систематизувати отриманні теоретичні знання з певної навчальної дисципліни;
- розвивати вміння самостійного критичного опрацювання наукових джерел;
- формувати в студентів дослідницькі вміння;

- стимулювати студентів до самостійного наукового пошуку;
- розвивати вміння аналізувати передовий досвід та узагальнювати власні спостереження;
- формувати вміння практичної реалізації результатів дослідження проблеми в самостійно виконаних розробках [1].

3. Якою є структура курсової роботи?

Уніфікована структура курсової роботи має наступний вигляд:

- Вступ
- Розділ 1. Теоретична частина дослідження.
- Висновки до розділу 1.
- Розділ 2. Практична частина дослідження.
- Висновки до розділу 2.
- Загальні висновки.
- Список використаної літератури.
- Додатки.

4. Яким є обсяг курсової роботи?

Зазвичай основний зміст курсової роботи дорівнює 35-40 сторінкам. Основний зміст не включає в себе список використаної літератури та додатки.

5. Як оформити текст курсової роботи?

Текст курсової роботи оформлюється в текстовому редакторі Microsoft Word, формат А4, гарнітура Times New Roman, кегль 14, інтервал полуторний. Береги (відступи): ліворуч – 30 мм, зверху та знизу – 20 мм; праворуч – 15 мм. Нумерація сторінок – у правому верхньому кутку кожного аркуша, за виключенням титульного (зміст та оформлення титульного аркуша див. у додатку А).

6. Що таке вступ до курсової роботи?

Вступ розкриває сутність та стан наукової проблеми, її значимість, підстави для розробки теми (проблеми). У вступі обґрунтовується необхідність проведення вашого дослідження. Компоненти вступу мають чітку послідовність: актуальність теми дослідження; стан дослідженості проблеми (коротко, до 2-х абзаців); виявлення раніше не досліджених питань (аспектів) цієї проблеми, що й обумовило ваше до неї звернення; зв'язок

роботи з науковими програмами, планами, темами; об'єкт дослідження; предмет дослідження; мета дослідження; матеріали дослідження; методи дослідження; наукова новизна дослідження; теоретичне значення дослідження; практичне значення дослідження; апробація результатів дослідження; публікації; структура та обсяг курсової роботи.

7. Як визначити актуальність теми дослідження?

Актуальність теми дослідження – це відповідь на такі запитання: Чому для дослідження я обрав(-ла) саме цю тему? Чи є питання, яке я досліджую, нагальним, необхідним для вирішення? Чи є ця тема популярною для обговорень? Чи є вона доцільною? Наведемо приклади.

1

Завдання формування у школярів творчого підходу до справи, навчання, формування активності і самостійності в пошуку знань особливо актуальні в даний час. Велику роль у розвитку самостійності думки, пізнавального інтересу кожного учня, активізації його творчих можливостей грає початкова школа.

Завдання навчального закладу полягає у формуванні не лише глибоких та міцних знань з основ наук у підростаючого покоління, виробленні вмінь і навичок застосовувати їх на практиці, а й у створенні шкільного життєвого простору, де діти не просто готуються до життя, а й живуть, включаються в роботу. У зв'язку з цим актуальним є пошук і розробка нових змісту, форм і методів виховання у позакласній роботі початкової школи, які б відповідали віковим особливостям молодших школярів [Кальченко В.А. Організація позакласної роботи в початкових класах закладів загальної середньої освіти].

2

Характерною тенденцією сучасного періоду в розвитку вітчизняної освіти є прагнення освітніх установ до відкритості, яка передбачає у тому числі і участь суспільства в житті школи. Важливу роль у процесі становлення відкритості школи відіграють батьки. Важливим стає активне залучення батьків до співпраці із закладами освіти. Взаємодія колективу навчального закладу з батьківською громадою стає ефективною за умови спроможності вибудувувати таке життя, яке відповідає уявленням про людську гідність та усвідомлюється як розуміння, що тільки спільними зусиллями можна створити умови для підвищення якості освіти, розвитку й виховання дитини, набуття нею необхідного соціального досвіду.

Аналіз накопичених теоретичних даних та педагогічної практики з проблеми дослідження взаємодії педагогів і батьків дозволяє виділити протиріччя між цінностями учнів та їх батьків у сфері освіти, між уявленням батьків про навчальний процес та реальними процесами, що відбуваються в школі.

В таких умовах актуальності набуває вирішення соціально значущих проблем освіти шляхом пошуку спільної громадсько-організаторської та проектної діяльності педагогів і батьків, яка орієнтує членів освітньої спільноти на максимально можливе включення в життя школи [Самсонюк Л.С. Організаційно-педагогічні засади взаємодії педагогів та батьків в умовах Нової української школи].

8. Для чого потрібні знання про стан дослідженості проблеми?

Для того щоб виявити стан дослідженості проблеми, треба здійснити аналіз та порівняння наукових досліджень авторів, які вже до вас цікавилися цією проблемою та запропонували власні висновки до її вирішення. Ці висновки бажано коротко навести у вашій роботі. По-перше, це буде свідчити про реферативний огляд джерел з вашої теми, який ви здійснили і на який будете спиратися, що також підтверджує вашу обізнаність щодо проблеми та спроможність визначити міру її актуальності. По-друге, це дозволить вам виявити в межах цієї теми або проблеми раніше не визначені питання, яким і буде присвячене ваше власне дослідження. Наведемо деякі приклади.

1

Основоположниками наукових досліджень місця лінгвокраїнознавчого аспекта іншомовних знань були Є. Верещагін, В. Костомаров Г. Томахін. Саме вони виокремили поняття фонових знань у контексті загальних мовних знань. Логічним продовженням їхніх досліджень було виділення лінгвокраїнознавства як навчальної дисципліни і галузі лінгвістичних знань В. Сафоновою. Лінгвокраїнознавчі особливості вивчення іноземної мови досліджували Н. Бориско, О. Миролюбов, Ю. Пассов, В. Топалов та ін. Явище соціокультурної компетентності, як обов'язкової складової процесу навчання іноземної мови досліджували І. Закір'янова, Л. Власенко, І. Воробйова, О. Коломінова. Взаємозв'язок між мовою і світобаченням культурно-етнічного колективу обґрунтовується у дослідженнях В. фон Гумбольдта, Е. Сепіра, Я. Бодуена де Куртене, О. Потебні, Л. Щерби, М. Комлева, Ж. Соколовської.

У публікаціях Н. Бориско, Є. Пассова, В. Сафонової, Г. Томахіна висвітлено методи використання у шкільному навчанні національно-культурологічного матеріалу. Питанням інтеграції культури у процес навчання іноземної мови присвячені роботи Н. Бориско, О. Миролюбова, Ю. Пассова, В. Сафонової, Т. Тер-Мінасової та ін.

В дисертаційних дослідженнях висвітлено досвід з формування соціокультурної компетентності учнів основної школи на матеріалах синтаксису простого речення (М. Ніщенко, 2019), формування соціокультурної компетентності учнів 8-9 класів у позакласній роботі з української мови (В. Александрова, 2017), використання web-орієнтованих і мультимедійних технологій у формуванні соціальної компетентності молодших школярів (В. Коваленко, 2018), методики формування соціокультурної компетенції учнів основної школи в процесі навчання англійського діалогічного мовлення (Ю. Кузьменко, 2007) тощо.

Актуальність і важливість окресленої проблеми, її суспільно-педагогічне значення, недостатня розробленість зумовили вибір теми кваліфікаційної роботи – «Формування іншомовної соціокультурної компетентності в учнів основної школи».

2

Сучасним проблемам сім'ї та вихованню дітей присвячені дослідження Т. Алексеєнко, Л. Волинець, З. Зайцевої, В. Семиченко, Ю. Якубової. Сім'ю як соціальний інститут виховання розглядають Р. Вайнола, А. Капська, І. Кулик, В. Москалець, Ж. Петрочко та ін.; функції сім'ї окреслюють А. Антонов, В. Голофаст, В. Савка, А. Харчев, Н. Уманець та ін.; окремі аспекти взаємодії сім'ї та школи розкривають О. Вакуленко, І. Дьоміна, В. Кириченко, В. Оржехівський, І. Сіданіч та ін.; виявляють та обґрунтовують форми роботи з батьками Т. Дем'янюк, Н. Кічук, О. Коберник, Л.

Мотрич, В. Ягунов та ін. Демократичні основи співпраці навчального закладу та батьків висвітлено у працях Л. Артемової, О. Гаврасієнко, Л. Гусинської, А. Коваленко та ін. Соціально-педагогічні умови співпраці навчального закладу з батьками як фактор підвищення якості освіти досліджували Г. Демчук, Г. Чорна, Н. Круть, А. Соліна, В. Лисаченко, Т. Стоян, Л. Туманова та ін.

Окремі аспекти проблеми співпраці батьків і закладу освіти розкрити у дисертаційних дослідженнях: педагогічна просвіта батьків у вітчизняній педагогічній пресі другої половини XIX століття (І. Дубінець, 2001), виховання культури взаємин батьків і дітей молодшого шкільного віку в сім'ї і школі (І. Сіданіч, 2004), батьківсько-вчительська взаємодія як чинник морально-духовного виховання молодших підлітків (О. Кіян, 2010), взаємодія школи та сім'ї у фізичному вихованні учнів першого класу (О. Боднарчук, 2013), формування готовності майбутніх учителів школи першого ступеня до роботи з батьками в поліетнічному середовищі (Т. Коваль, 2015), підготовка майбутнього вчителя початкової школи до роботи з батьками молодших школярів з неповних сімей (А. Шульга, 2017) тощо.

Разом з цим, питання організації взаємодії педагогів і батьків в умовах реформ нової української школи ще не було предметом окремого дослідження.

Враховуючи соціальну значущість проблеми організації співпраці педагогів та батьків, темою кваліфікаційної роботи було обрано: «Організаційно-педагогічні засади взаємодії педагогів та батьків в умовах Нової української школи».

9. Зв'язок роботи з науковими програмами, темами: що це?

Цю інформацію ви берете у вашого наукового керівника. В курсових роботах пишемо, наприклад:

Робота виконана згідно з науковою темою кафедри педагогіки та освіти Маріупольського державного університету «Науково-методичний супровід професійної підготовки педагогічних та керіваних кадрів для нової української школи (д.р. № 0120U100343).

10. Як визначити об'єкт, предмет та мету дослідження?

Об'єкт дослідження – це частина об'єктивної реальності, яка на даному етапі стає предметом практичної і теоретичної діяльності людини.

Предмет дослідження – це такий елемент об'єкта, якій включає сукупність властивостей і відношень об'єкта, опосередкованих людиною у процесі дослідження з певною метою в конкретних умовах.

Мета дослідження – пов'язана з об'єктом і предметом дослідження, а також з його кінцевим результатом і шляхом його досягнення [8].

Наприклад, якщо об'єктом нашого дослідження буде письмовий стіл, то предметом може бути його поверхня, або матеріал, з якого його виготовлено, або його колір тощо. Метою може бути визначення місця у кімнаті, де стоятиме цей стіл, або визначення часу, за який цей стіл буде пофарбовано, або дослідження процесу створення цього стола.

Тобто об'єкт – це те, на що ми дивимось, предмет – це те, що саме ми в цьому об'єкті розглядаємо, мета – які результати ми прагнемо отримати в процесі дослідження. Наприклад:

1

Об'єкт дослідження – учнівське самоврядування.

Предмет дослідження – процес управління учнівським самоврядуванням у закладі загальної середньої освіти.

Мета – дослідити особливості організації та управління учнівським самоврядуванням у закладі загальної середньої освіти.

2

Об'єкт дослідження: процес управління закладом загальної середньої освіти.

Предмет дослідження: педагогічні умови управління формуванням культури професійного спілкування учителів закладу загальної середньої освіти.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови управління формуванням культури професійного спілкування учителів закладу загальної середньої освіти.

3

Об'єктом дослідження є професійна підготовка менеджерів освіти в Республіці Кіпр.

Предмет дослідження – зміст та форми професійної підготовки менеджерів освіти в Республіці Кіпр.

Мета дослідження – виявити особливостей професійної підготовки менеджерів освіти в Республіці Кіпр у діахронічному та синхронічному аспектах.

4

Об'єкт дослідження – іншомовна соціокультурна компетентність.

Предмет дослідження – процес формування іншомовної соціокультурної компетентності в учнів основної школи.

Мета кваліфікаційної роботи – дослідити процес формування іншомовної соціокультурної компетентності в учнів основної школи.

11. Що таке методологічна основа дослідження?

Це позиції, підходи і принципи, спираючись на які, здійснюєте своє дослідження. Як правило, це філософські знання.

1

Методологічну основу дослідження становлять: філософські положення про єдність теорії і практики, про людину як суб'єкт діяльності, про активність суб'єкта у пізнавальній діяльності; загальнотеоретичні і методологічні положення філософії, психології, педагогіки щодо розвитку і всебічного формування особистості; необхідність вивчення будь-яких фактів і явищ не ізольовано, а в конкретних умовах відносно певної системи зв'язків взаємовпливу; ідеї матеріалістичної філософії щодо принципів і методів системного підходу до освіти як динамічної функціональної системи.

2

Методологічну основу дослідження становлять: положення філософії і лінгвістики про єдність і взаємовплив людського буття, мислення і мови, про суспільну природу мови; сучасні психологопедагогічні теорії про взаємозв'язок навчання, виховання й розвиток особистості; дослідження дидактів і лінгводидактів з проблем удосконалення змісту мовної освіти й оптимізації навчально-виховного процесу.

12. Що таке методи дослідження?

Це способи, за допомогою яких ви здійснюєте своє дослідження.

1

Для вирішення поставлених завдань було використано такі **методи дослідження**: історико-структурний для дослідження становлення й розвитку інклюзивної освіти; термінологічного аналізу – для з'ясування змісту основних термінів і понять дослідження; спостереження, аналізу, синтезу, систематизації й узагальнення з метою вивчення стану дослідженості проблеми у педагогічній теорії; хронологічний, що надав змогу проаналізувати розвиток змісту і форм освіти дітей з особливостями психофізичного розвитку у часовій послідовності; діахронічний – для дослідження якісних змін на різних етапах формування інклюзивної освіти; контент-аналізу для вивчення нормативно-правової бази інклюзивної освіти в досліджуваних країнах.

2

Для вирішення поставлених завдань було використано такі **методи дослідження**: вивчення нормативних документів і праць з актуальних проблем середньої освіти; аналіз, синтез, узагальнення філософської, психолого-педагогічної, лінгвістичної і методичної літератури з проблеми; порівняння та зіставлення різних поглядів на обрану проблему; контент-аналіз з метою визначення основних понять дослідження; аналіз педагогічної документації з метою визначення стану роботи з цієї проблеми у закладах загальної середньої освіти; порівняння, моделювання, систематизування теоретичного й практичного досвіду для визначення наукових засад методики формування соціокультурної компетентності учнів основної школи.

3

Для вирішення поставлених завдань було використано такі **методи дослідження**: загальнонаукові (аналіз наукових джерел та документів, синтез, узагальнення й систематизація зібраного матеріалу), структурно-системний – для з'ясування змісту основних понять дослідження («літературна критика», «художня критика», «середня освіта», «літературна освіта», «вікові особливості учнів»); аналітичні для здійснення аналізу теоретичних положень, практики організації літературної освіти в сучасних умовах, репрезентації світової літературної критики у вітчизняних закладах середньої освіти; аналіз шкільних програм, синтез отриманої інформації – для визначення стану розробленості проблеми вивчення літературної критики у закладах середньої освіти; практичні (планування) – для розробки плану-конспекту уроків з вивчення літературної критики в основній і старшій школі.

13. Якими є методи педагогічних досліджень?

Класифікація методів дослідження за С.У. Гончаренко (за публікацією Ю. Скиби [6, с. 57]).

Класифікаційна ознака	Клас (групи методів)	Підкласи (метод)
За призначенням	Методи збирання фактичного матеріалу	Вивчення літератури, документів і результатів діяльності, педагогічне спостереження, педагогічний експеримент, робота з науковими фактами – опис одержаних результатів, різні способи аналізу й узагальнення, тестування, науково-педагогічна експедиція, тестування тощо.

	Теоретичної інтерпретації	Абстрагування від почуттєвої реальності, побудова моделей, узагальнення і наукова інтерпретація отриманих даних.
	Спрямованого пертворення	Діагностики, пояснення, прогнозування, корекції, статистичної обробки матеріалу.
За рівнем проникнення в суть предмета вивчення	Методи теоретичного дослідження	Абстрагування від почуттєвої реальності, побудова моделей, узагальнення і наукова інтерпретація отриманих даних.
	Методи емпіричного дослідження	Вивчення досвіду педагогічної діяльності, узагальнення досвіду практичної діяльності, експеримент.
	Методи обробки матеріалів	Реєстрація, ранжування, шкалювання, визначення середніх величин, дисперсії, середнього квадратичного відхилення.
	Порівняльно-історичні методи	Генетичний, історичний і порівняльний.
За науковістю	Загальнонаукові логічні	Аналіз і синтез, індукція і дедукція, абстрагування та конкретизація, порівняння, класифікація, узагальнення, аналогія, моделювання, порівняльно-історичний, причинно-наслідковий, історичний тощо.
	Емпіричні	Вивчення літератури, документів і результатів діяльності, педагогічне спостереження, педагогічний експеримент, педагогічний моніторинг, робота з науковими фактами – опис одержаних результатів, класифікація фактів, їх систематизація, різні способи аналізу і узагальнення, письмове й усне опитування, бесіда, тестування, експертна оцінка, вивчення результатів діяльності конкретних осіб, науково-педагогічна експедиція, інтерв'ювання, анкетування, тестування тощо.
	Експертні методи	Експертних оцінок, рангових оцінок, індивідуальної експертної оцінки, діагностичних ситуацій, психолого-педагогічний консилиум, діагностуючих контрольних робіт, соціометричний, морфологічний експертний, узагальнення незалежних характеристик
	Методи збору емпіричних даних	Педагогічний експеримент: констатуючий (діагностичний, контрольний), пошуковий, формуючий (паралельний, послідовний, псевдопаралельний)
	Методи математичної обробки	Реєстрація, ранжування, шкалювання, визначення середніх величин, дисперсії, середнього квадратичного відхилення
	Методи опрацювання й інтерпретації отриманих даних	Групування, варіювання, варіаційної кривої, коефіцієнта варіації, вірогідності, кореляція, факторний, кластерний, дисперсійний, регресійний, латентно-структурний аналіз тощо.

Класифікація методів педагогічного дослідження за логікою наукового дослідження (Юрій Скиба) [6, с. 58].

Клас (групи методів)	Підкласи (метод)
Організаційні	Анкетування, інтерв'ювання, експертні опитування, рейтинги
Теоретичні	Аналіз, синтез, абстрагування, аналогій, ідеалізація, індукція, дедукція, формалізація, класифікація, узагальнення, систематизація, конкретизація, порівняння, моделювання, прогнозування та ін.
Емпіричні	Спостереження, педагогічний експеримент, бесіда, соціометрія, тестування, педагогічний консилиум, вивчення продуктів діяльності осіб, що навчаються, експертних оцінок, біографічний метод та ін.
Методи обробки даних	Ранжування, шкалювання, індексування, кореляція оцінювання, факторний, контент-аналіз, кластерний, дисперсійний, регресійний аналіз, вимірювання і контролю та ін.

14. Що таке наукова новизна дослідження?

Для багатьох галузей науки новизна виявляється у наявності вперше сформульованих і змістовно обґрунтованих теоретичних положень, методичних рекомендацій, які впроваджені в практику і суттєво впливають на досягнення нових соціально-економічних результатів.

Нове знання в педагогіці можна структурувати так:

- 1) новизна результату (факт, явище, принцип, модель, теорія, концепція, закон);
- 2) новизна процесу (технологія освітньої діяльності, метод дослідження, моніторинг, діагностичний тест);
- 3) новизна висунутої ідеї (постановка проблеми, формулювання задач, висунення гіпотези) [5, с.72].

У курсових роботах, як правило, цей пункт вступу відсутній. Але, може ви і є саме той геніальний студент або саме та геніальна студентка, що зможе описати новизну свого дослідження. Зичимо наснаги!

15. Що таке теоретична основа дослідження?

Увага! В цей пункт вступу подаємо авторів **ВИКЛЮЧНО** зі списку використаних вами джерел курсової роботи. Теоретична основа дослідження – це ті теоретичні положення, на які ви спираєтесь і які є базовими для вашої курсової роботи. Для цього виокремлюємо напрямки досліджень та групуємо авторів. Наприклад:

1

Теоретичну основу дослідження становлять наукові положення, що висвітлюють: особливості інклюзивної моделі суспільства (В. Азін, Л. Байда, С.Буров,

Я. Грибальський, О.Красюкова-Еннс, Н. Малофєєв, Ю. Найда, О. Рєвніцеїва); процеси формування світового освітнього простору та стратегії розвитку інклюзивної освіти (Б. Вульфсон, Л. Виготський, Ф. Армстронг, Д. Армстронг, Л. Бартон, І. Железняк, В. Косенко, Т. Лецинська, Т. Лорман, І. Лошаков, І. Малішевська, Н. Чайка, Є. Ярська-Смірнова); нормативне забезпечення права на освіту дітей з обмеженими функціональними можливостями (О. Безпалько, Л. Будяк, І. Комар); досвід інтеграції дітей з особливими освітніми потребами в масові школи в країнах Європи (Д. Аргіропулос, А. Вербенець, Г. Давиденко, А. Колупаєва, Р. Мельник, Р. Bartolo, M. Fullan, P. Ghesquière, G. Hall, S. Hord, L. Spiteri, G. Borg, A. Callus, J. Jonson, C. Mills, W. Muller, R. Owens, G. Pudar, P. Whitaker); розвиток інклюзивної освіти в країнах Америки (Т. Бондар, В. Засенко, М. Захарчук, R. Barth, M. Fullan, S. Spedding, L. Stoll, D. Fink, J. West, L. Idol), в державах-учасницях СНД (Ю. Бабина, Н. Велишко, В. Круду, П. Кухарчик, А. Конопльова, Т. Лецинська, Л. Малкоч, Н. Малофєєв, І. Синкевич, Г. Пальчик, Н. Шматко).

2

Теоретичну основу дослідження становлять наукові положення, що висвітлюють: поняття компетентності як ключа до оновлення змісту освіти (О. Овчарук, И. Гудзик, В. Зеєр, Н. Бібік, І. Єрмаков); визначення поняття «соціокультурна компетентність» (Т. Фоменко, С. Приміра, Л. Романовська, В. Сафонова); особливості формування соціокультурної компетенції /компетентності учнів (Н. Басай, В. Каламаж, М. Швець, К. Долінська, А. Сухарева, І. Сенько, Г. Єлізарова, І. Риске, І. Сенько, П. Сулейманова, Н. Бирюк); формування громадянської (Т. Нестеренко, О. Пометун, Н. Степанова) та соціальної компетентності (В. Коваленко); дидактичні умови формування полікультурної та міжкультурної компетентностей (Л. Перетяга, Н. Бориско); сутність і структуру ініціативної комунікативної компетентності (Н. Бідюк, О. Тинкалюк); навчання учнів основної загальноосвітньої школи культурно-країнознавчої компетенції (Н. Голованчук); поняття методики навчання іноземних мов (О. Бігіч, Н. Гальськова, Ю. Ніколаєва, Н. Бражнік, О. Соловова, А. Щукін); поняття фонових знань (І. Алексєєва, В. Комісаров, Л. Латишев, Т. Ганічева, С. Сафарян); у тому числі, лексикографічні джерела: Словник-довідник з української лінгводидактики (М. Пентиліук, 2003), Словник методичних термінів (Е. Азимов, А. Щукін, 1999), Тлумачний перекладний словник (Л. Нелюбін, 2003).

3

Теоретичну основу дослідження становлять праці з історії (М. Пеха, Р. Гром'як, Т. Шестопалова, В. Кулешов, І. Попов) та теорії літературної критики (В. Брюховецький, Р. Гром'як, І. Фролова, М. Гнатюк, І. Олійник, М. Гнатюк, Ю. Бурляй); методології літературної критики (Ю. Говорухіна, С. Хороб, Л. Монич); праці, що висвітлюють жанрово-стилістичні особливості літературної критики (О. Баган, Л. Гроссман, Б. Єгоров, І. Фролова, М. Поляков, В. Баранов, А. Бочаров, Ю. Суровцев, М. Зельдович, Ю. Говорухіна); психолого-педагогічні особливості літературної освіти в школі (А. Фасоля, С. Гончаренко, М. Алексєєв, О. Царьова, Є. Пасічник, Г. Токмань); стратегії літературної освіти школярів у системі профільного навчання (В. Шуляр, О. Єресько), методи та прийоми вивчення літературно-критичних творів у в основній і старшій школі (Ц. Балталон, В. Голубков, Г. Токмань, О. Царьова, О. Богданова, С. Леонова, В. Чертова, В. Гладишев).

16. Що таке нормативна основа дослідження?

Це увесь нормативно-правовий імператив, яким ви послуговуєтесь при написанні курсової роботи. Наприклад, нормативну базу дослідження становлять:

1

декларації: Загальна декларація прав людини (1948), Декларація прав дитини (1959), Декларація про права розумово відсталих осіб (1971), Декларація про права інвалідів (1975), Всесвітня декларація «Освіта для всіх» (1990), Саламанська декларація та Рамки дій щодо освіти осіб з особливими освітніми потребами (1994), Дакарська декларація (2000); **конвенції:** Конвенція Про права дитини (1989), Конвенція про права осіб з інвалідністю (2006); **концепції:** Концепція розвитку інклюзивної освіти осіб з особливостями психофізичного розвитку в Республіці Білорусь (2015), Концепція розвитку інклюзивної освіти в Республіці Молдова (2015); **закони:** Модельний закон «Об інклюзивном образовании» (2019); **положення:** Положення про спеціальну школу (2019), Положення про навчально-реабілітаційний центр» (2019); **рекомендації та правила:** Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для інвалідів (1993), Рекомендації в області психолого-педагогічного та організаційного забезпечення розвитку інклюзивної освіти в державах-учасниках СНД і її ефективних освітніх практик (2018).

2

декларації: Декларація принципів міжнародного культурного співробітництва (1966), Декларація ЮНЕСКО про раси й расові забобони (1978), Декларація про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин (1992), Віденська декларація (1993), Декларація принципів толерантності (1995), Афінська декларація «Міжкультурна освіта: управління різноманітністю, зміцнення демократії» (2003), Європейська конвенція про права людини (2010);

хартії: Хартія Ради Європи про виховання демократичної громадянськості і освіти в галузі прав людини (2010);

доктрини та закони України: Національна доктрина розвитку освіти (2002), Про освіту (2017), Про загальну середню освіту (2017), Про вищу освіту (2017);

накази та листи МОНУ: Про внесення змін до навчальних планів закладів загальної середньої освіти (2015), Щодо методичних рекомендацій про викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2019/2020 навчальному році (2019);

концепції: Концепція громадянського виховання (2000), Концепції 12-річної загальної середньої освіти (2001), Концепція розвитку громадянської освіти в Україні (2018);

стандарти: Державний стандарти базової та повної загальної середньої освіти (2011);

програми: Типова освітня програма закладів загальної середньої освіти II ступеня (2018); Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов. 5-9 класи. Англійська мова. Німецька мова. Французька мова. Іспанська мова (2017);

рекомендації: Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання (2003).

17. Як визначити теоретичне та практичне значення дослідження?

Часто в курсових роботах визначення теоретичного та практичного значення описується одним абзацем. Теоретичною новизною може

відзначатися запропонована дослідником концепція, виявлена закономірність навчально-виховного процесу, обґрунтований понятійний апарат тощо. Визначаючи практичне значення дослідження, треба з'ясувати, для якої саме галузі науки чи практики мають значення отримані результати і які нові знання вдосконалюють цю галузь; вказати на зміни, які могли б статися за умови впровадження досягнутих результатів у практику [1]. Наприклад:

1

Теоретичне значення одержаних результатів полягає в тому, що його результати доповняють наукові знання про особливості організації інклюзивної освіти у зарубіжних країнах.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що матеріали дослідження можуть бути використані при підготовці лекцій та навчальних посібників із курсу «Інклюзивна освіта», при розробці спецкурсів і спецсеминарів у педагогічних ЗВО. Окремі положення дослідження можуть бути використані при підготовці курсових і магістерських робіт, а також у системі післядипломної педагогічної освіти вчителів.

2

Теоретичне значення одержаних результатів полягає в тому, що його результати доповняють наукові знання про особливості формування інішомовної соціокультурної компетентності в учнів основної школи.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що матеріали дослідження можуть бути використані при підготовці лекцій та навчальних посібників із курсу «Методика викладання іноземної мови у ЗЗСО», при розробці спецкурсів і спецсеминарів у педагогічних ЗВО. Окремі положення дослідження можуть бути використані при підготовці курсових і магістерських робіт з лінгводидактики.

3

Теоретичне й практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що систематизовано теоретичний матеріал щодо організаційно-педагогічних засад взаємодії педагогів та батьків в умовах Нової української школи. На основі теоретичного дослідження розроблено сценарії проектів на засадах реалізації ідей педагогіки партнерства вчителів та батьків.

18. Що таке апробація результатів дослідження?

У цьому пункті наводимо інформацію про вашу наукову діяльність, зокрема про ваші доповіді на наукових конференціях, семінарах, круглих столах тощо, де висвітлювались основні положення курсової роботи.

Наприклад:

1

Основні положення та результати проведеного дослідження доповідались на Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Нова українська школа в умовах викликів сучасності» (Маріуполь, 11 квітня 2019 р.)

2

Основні положення та результати дослідження було обговорено на 8 наукових конференціях, зокрема: міжнародних – «Hellenic Language and Terminology» (Афіни, Греція, 7-9.11.2019), «Society. Integration. Education» (Резекне, Латвія, 24-25.05.2019), «Проблеми сучасного підручника» (Мінськ, Білорусь, 18-19.05.2018), «Актуальні проблеми

формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти» (Вінниця, 03.03.2020); Всеукраїнських з міжнародною участю – «Нова українська школа в умовах викликів сучасності» (Маріуполь, 11.04.2019) «Нова українська школа: початок реформ» (Маріуполь, 27.03.2020).

19. Що пишемо у пункті «Публікації»?

У цьому пункті наводимо інформацію про результати вашої наукової діяльності, а саме кількість тез і статей. Наприклад:

1

Результати дослідження викладено у 5 тезах, опублікованих у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій та круглих столів.

2

Результати дослідження викладено у трьох наукових працях, зокрема: 1 стаття, 2 тези доповідей круглого столу.

3

Результати дослідження викладено у 1 тезах, 1 статті.

4

Результати дослідження викладено у 9 наукових працях, у тому числі: 3 статті у закордонних виданнях, 1 у вітчизняних науково-метричних виданнях, 5 тез у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

20. Як описати структуру та обсяг курсової роботи?

Структура та обсяг курсової роботи, як правило, описується так:

Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи – 40 сторінок. Основний зміст дослідження викладено на 38 сторінках. Список використаних джерел включає 46 найменувань, з них 17 – іноземними мовами.

21. Як структурувати основну частину роботи по розділах?

В основній частині роботи викладають теоретичні основи і коротку історію порушеної проблеми, розглядають отримані результати, пропонують аналіз зібраного матеріалу, роблять узагальнення.

У першому розділі (описовому) міститься огляд праць вітчизняних та зарубіжних науковців з означеної проблеми, подається загальна методика проведення дослідження. Другий розділ (аналітичний) мвстить реалізацію програми дослідної роботи.

Важливо, щоб порції інформації, поданої у кожній частині наукової роботи, були помірними за обсягом і зрозумілими для сприймання, а назви частин слугували своєрідним путівником у науковому тексті [4, с. 95].

Треба пам'ятати, що кожен розділ висвітлює самостійне питання, а кожний параграф (підрозділ) – його окрему частину.

В. М. Шейко і Н. М. Кушнарєнко наводять такі вимоги до структури та логіки дослідження:

- Тема має бути розкрита без пропуску логічних ланок.
- Тези необхідно підтверджувати фактами, думками різних авторів, аналізом конкретного практичного досвіду.
- Треба уникати викладення фактів без їх осмислення та узагальнення.
- Увесь текст має бути підпорядкований одній головній ідеї.
- Один висновок не повинен суперечити іншому, а підкріплювати його.
- Один доказ має впливати з іншого.
- Основне завдання курсового дослідження: поєднати різні розрізнені знання в цілісну систему, вивести певні закономірності, визначити подальші тенденції розвитку теорії та практики відповідної сфери діяльності [8, с. 126].

22. Що таке посилання?

Це вказівка на фрагмент наукової праці, в якому автор подає відомості про предмет свого дослідження, наявні в інших наукових джерелах. Наявність таких фрагментів свідчить про наукову обізнаність автора, обґрунтованість положень дослідження. А посилання убезпечують від звинувачень у плагіаті. Мета використання, цитування думок інших науковців – аргументувати, доповнити або проілюструвати власну думку фактами з інших наукових текстів; підтвердити або спростувати чужу думку; порівняти різні підходи вчених стосовно аналізованої проблеми [4, с. 96].

У тексті дослідження посилання позначають у квадратних дужках, наприклад: [3, с. 45], де 3 – порядковий номер автора зі списку використаних джерел, 45 – сторінка, на яку ви посилаєтесь, цитуючи його вислів.

Якщо ви посилаєтесь на електронне джерело, де не має сторінок, тоді пишемо у квадратних дужках тільки його порядковий номер зі списку використаних джерел: [4].

Зверніть увагу!

Ініціали автора пишемо до його прізвища, наприклад, О. П. Братко, а не після: ~~Братко О. П.~~!

Однак, якщо перед прізвищем вказуєте посаду або професію, то спочатку пишемо прізвище, а потім ініціали: професор Братко О. П.

Дуже часто при комп'ютерному наборі тексту роботи ініціали цитованого вченого залишаються на одному рядку, а прізвище «перескакує» на інший. Це неприпустимо! Для запобігання цієї помилки робимо наступне:

між ініціалами та прізвищем стираємо пробіли, а потім одночасно натискаємо Shift + Ctrl + пробіл. Так ми отримуємо нерозривний пробіл, який ви можете побачити як кружечок, якщо ви увімкнете непечатні знаки з лінійки ворду. Це не дозволить розірвати прізвище та ініціали на різні рядки.

23. Як у тексті нумерувати таблиці та рисунки?

Якщо у тексті застосовуємо таблицю, присвоюємо їй напис «Таблиця 1».

Якщо таблиць більше, то нумеруємо їх за порядком появи у розділах роботи. У першому розділі це буде: Таблиця 1.1, Таблиця 1.2 ...1.8 та означатиме перша/ друга/ ... /восьма таблиця першого розділу.

У другому розділі це буде: Таблиця 2.1., Таблиця 2.2 ... 2.6 та означатиме перша/ друга/ ... /шоста таблиця другого розділу.

Якщо в одному параграфі, наприклад 1.2, треба вставити більше однієї таблиці, назви присвоюють таким чином: Таблиця 1.2.1, Таблиця 1.2.2 ... Таблиця 1.2.4, що означатиме перша/ друга/ ... / четверта таблиця другого параграфу першого розділу.

Подібним чином оформлюємо й рисунки. Однак назву та порядковий номер таблиці пишемо понад нею, а рисунок та його номер пишемо під ним. Наприклад:

Реструктуризацію освіти, яка відбулась під впливом турецького вторгнення 1974 р., показано нами у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

**Наслідки турецького вторгнення 1974 р. та їх вплив
на грецько-кіпрську освіту**

Зверніть увагу! Слово «Таблиця» та її порядковий номер оформлюють праворуч та виокремлюють курсивом 12 кеглем. Назва відцентровується та виділяється жирним шрифтом 14 кеглем.

Рисунок підписують словом «Рис. з порядковим номером» також 12 кеглем, відцентровують. Після номеру рисунку ставиться крапка і з великої букви записується його назва.

В обох випадках наприкінці назв точки не ставляться.

Рис. 1.1. Невербальна комунікація гомосапієнс

24. Висновки до курсової роботи: що писати?

У тексті курсової роботи використовують три види висновків: міні-висновки до параграфів, висновки до розділів, загальні висновки.

I. Міні-висновки пишуть наприкінці кожного параграфа (1.1., 1.2. ... 2.1. тощо). Фактично, це останній абзац, якій починається зі слів «Таким чином,...» або «Отже, ...». Тут у стислому вигляді подається головна інформація за параграфом. Наведемо приклади.

➤ *Таким чином, було розкрито зміст таких термінів і понять на позначення явищ інклюзивної освіти: мейнстрімінг, інтеграція, інклюзія, інклюзивна освіта, спеціальна освіта, інклюзивне навчання, принципи інклюзивного навчання, інклюзивне освітнє середовище, адаптивне освітнє середовище освітня інтеграція, інклюзивна школа, інтегроване навчання, інтегроване навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку у масових загальноосвітніх навчальних закладах, діти з особливими освітніми потребами, інклюзивний підхід.*

➤ *Отже, інклюзія як освітня концепція постійно розвивається, і є вкрай важливою для формування політики й стратегій, спрямованих на усунення причин і наслідків дискримінації, нерівності та виключення.*

II. Висновки до розділів оформлюють через один пробіл після тексту розділу. У заголовку (наприклад: «Висновки до розділу 1») точку не ставлять. Ці висновки є логічним продовженням розділу, тому не виносяться на окрему сторінку. Заголовок відцентровують і виділяють жирним шрифтом:

Висновки до розділу 1

Зміст цих висновків повинен впливати із сутності результатів проведеної роботи над розділом і відбивати спостереження автора над мовним матеріалом, які він отримав у ході власного дослідження, але не дублювати інформацію з теоретичних джерел. Обсяг: 1 – 1,5 сторінки тексту.

III. Загальні висновки оформлюють з нової сторінки великими літерами, виділяють жирним шрифтом, розміщують по-центру, точку не ставлять:

ВИСНОВКИ

Зміст цих висновків відбиває теоретичні та практичні наукові результати вашого дослідження, акцентує увагу на якісних та кількісних показниках отриманих результатів. Обсяг: 2 – 4 сторінки.

Увага !

1) Зміст загальних висновків не повинен дублювати висновки до розділів!

2) У висновках потрібно уникати «води», тобто зайвих слів, які не несуть конкретну інформацію, але збільшують та обтяжують текст.

Зауважимо, що зміст загальних висновків має відповідати завданням, які було визначено у вступі. Дуже добре, коли кожен абзац загальних висновків не тільки відповідає конкретному завданню, але й починається тими ж словами.

Останнім абзацем загальних висновків має бути такий змістовно-структурний елемент, як «Перспективи подальших досліджень», де автор наголошує на можливих напрямках продовження праці. Наприклад:

1. Описати інклюзію як освітню політику.

1. Фундаментальний принцип інклюзії як освітньої політики полягає в тому, що усім дітям слід навчатися разом, незалежно від деяких труднощів в процесі навчання або відмінностей. В «традиційних» суспільствах загально визнаними виступають чотири категорії інвалідності: фізична інвалідність, сліпота, глухота й порушення розумового розвитку. Також країни можуть включати до складу індивідів, які мають особливі освітні потреби, осіб без інвалідності, наприклад, дітей-біженців, обдарованих і талановитих дітей (які також можуть мати деякі фізичні складності), і тих, хто зазнає труднощів в процесі навчання, що пов'язані з недостатньою реалізацією освітньої парадигми, наприклад, безпритульні та працюючі діти, діти кочового населення, діти, які втратили батьків, внаслідок хвороби або громадянських війн, діти з мовних, етнічних або культурних меншин.

Мета освітньої інклюзії полягає у ліквідації соціальної ізоляції (виключення), яка є наслідком негативного відношення до різноманітності. Відправною точкою цього поняття є переконання, що освіта є одним з основоположних прав людини і основою для більш справедливого суспільства. Згідно з цією концепцією інклюзивної освіти шанси на підвищення навчальної успішності зростають, якщо визнати, що причини навчальних труднощів, з якими стикаються окремі учні, пояснюються рівнем сучасної організації роботи школи і сталими методами викладання.

2. Дослідити генезис системи інклюзивної освіти.

2. Дослідження генезису системи інклюзивної освіти дозволило стверджувати, що інклюзія в теперішньому вигляді бере початок зі спеціальної освіти, яка у своєму розвитку пройшла кілька етапів, на яких розглядалися різні способи врахування потреб дітей з інвалідністю, особливими потребами.

Визначають такі етапи становлення системи спеціальної освіти: 966-1715 рр. – від агресії та зневаги до усвідомлення необхідності піклуватися про дітей з особливостями розвитку; 1715-1806 рр. – від усвідомлення необхідності піклуватися про осіб з відхиленнями в розвитку до усвідомлення необхідності навчати частину з них; 1806-1927 рр. – від усвідомлення можливостей до усвідомлення доцільності навчання трьох категорій дітей: з порушенням слуху, зору та розумово відсталих; 1927-1991 рр. – від усвідомлення необхідності навчати певну частину дітей з порушеннями до розуміння необхідності навчати всіх дітей з

відхиленнями в розвитку; 1991р.-теперішній час – від сегрегативного навчання дітей з особливими освітніми потребами до інклюзивного навчання.

3. Охарактеризувати досвід США із запровадження інклюзивної освіти.

3. Аналіз законодавчих та нормативно-правових документів засвідчив, що політика США щодо осіб з особливими потребами характеризується максимальним залученням держави до системного вирішення цієї проблеми. Особливостями генезису інклюзивної освіти в країні є ґрунтовне нормативно-правове забезпечення рівних прав осіб з особливими потребами, співіснування моделей інклюзивного навчання учнів, організація диференційованого підходу до неповносправних учнів з урахуванням їхніх освітніх потреб, інтеграція діяльності навчальних закладів, наукових установ, громадських організацій у галузі підтримки осіб з особливими потребами.

Моделями надання інклюзивних освітніх послуг є адаптивні навчальні середовища, інтегрований клас, максимізація освітньої корекції, командна індивідуалізація, кооперативне навчання, змішана система навчання, навчання, що ґрунтується на результатах досягнень учнів, модель ефективної інклюзивної школи та модель спільних консультацій в інклюзивній школі. Запровадження цих моделей у роботу сучасної школи дає змогу врахувати соціальні, освітні, культурні, економічні, структурні та демографічні вимоги, які постають перед школою.

4. Проаналізувати особливості запровадження інклюзивної освіти у європейських країнах.

4. Аналіз досвіду запровадження інклюзивної освіти у європейських країнах свідчить, що у переважній більшості з них інклюзивне навчання є основною формою здобуття освіти людьми з обмеженими можливостями. Разом з тим, діти з особливими освітніми потребами мають змогу здобувати освіту і в спеціальних навчальних закладах. У європейських країнах можна виокремити такі моделі освітніх систем: одночасне функціонування двох паралельних освітніх систем – інклюзивної та спеціальної (Бельгія, Італія, Швеція); впровадження різноманітних способів інклюзії дітей з особливими освітніми потребами (Австрія, Велика Британія, Фінляндія); створення єдиної (інклюзивної) освітньої системи (Мальта); повноправне функціонування різних типів навчальних закладів (спеціальних і масових) в єдиній системі надання освітніх послуг дітям з особливостями психофізичного розвитку (Голландія, Німеччина).

5. Визначити концепцію розвитку інклюзивної освіти в державах-учасниках СНД.

5. Концепція розвитку інклюзивної освіти в державах-учасниках СНД реалізує принцип «навчимося жити разом», побудований на гуманістичному підґрунті. Згідно з цим принципом, всі учні навчаються в загальноосвітніх школах, де створюється адаптивний освітній простір, що відповідає потребам усіх без виключення дітей. Основний зміст політики інклюзивної освіти полягає у визнанні положень про те, що всі діти можуть вчитися; школа приймає всіх дітей, незалежно від їх відмінностей і створює необхідні умови для задоволення особливих освітніх потреб дітей. Існує варіативність форм організації інклюзивної освіти (наповнюваність визначається відповідно до державних нормативних

документів). Інклюзивна освіта здійснюється в інклюзивних групах (групах інклюзивної освіти); інклюзивних класах (класах інклюзивної освіти). Інклюзивна освіта ґрунтується на організації міждисциплінарної взаємодії фахівців (психологічної, педагогічної, медичної та соціальної допомоги), яке є базовим компонентом формування інклюзивної освітньої середовища. Батьки (законні представники) є учасниками освітніх відносин. Вони разом з учнями, педагогічними працівниками та їх представниками, організаціями, що здійснюють освітню діяльність, беруть участь в плануванні індивідуально-орієнтованого навчання.

Перспективи подальших пошуків бачимо у дослідженні міжнародного досвіду організації професійної підготовки майбутніх учителів інклюзивної освіти.

25. Як оформити додатки?

Додатки розміщують після списку використаних джерел у порядку появи посилань на них у тексті роботи. Кожний наступний додаток починається з наступної сторінки.

Якщо додатків більше одного, то їм послідовно присвоюється літера абетки, наприклад: Додаток А, Додаток Б, Додаток В тощо.

Зверніть увагу! Додатки не позначаються буквами: Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь.

Якщо додаток один, то пишемо Додаток А.

Кожен додаток має свою назву, яка оформлюється по-центру з першої великої літери. Назва разом із словом «Додаток А» друкується жирним шрифтом. Наприклад:

Додаток А
Новогорецько-український глосарій педагогічних термінів

26. Що таке науковий жаргон?

(за публікаціями П. О. Селігея [2, 3])

Науковий жаргон органічно поєднує в собі два значення слова жаргон: це й «мовлення певної професійної групи» (соціолінгвістичний вимір), і «незрозуміле мовлення, що спотворює узвичаєні норми» (культуромовний вимір) [2, с.203].

Незрозумілість нормативного наукового мовлення та наукового жаргону – речі абсолютно різні. Наукові тексти важкодоступні для нефахівців – тих, хто не має спеціальних знань, не володіє відповідною термінологією. Але ці тексти не є засобом ізоляції від «непосвячених», а лише відображають потреби та специфіку певної дисципліни. Натомість науковий жаргон виявляється таємничим не тільки для «неуків», а й для

самих фахівців. До нього, власне, й удаються задля того, щоб відокремитися від колег, щоб ті не побачили брак оригінального внеску [2, с.204].

Науковий жаргон – це мовлення не всієї спеціальності, а представників вузької спільноти в її межах чи окремих псевдовчених. (П. Селігей).

Соціолекти (жаргони, аргі, сленг) природні й почасти виправдані в устах тих людей, які прагнуть мовно відокремитися й не претендують на те, щоб скрізь і завжди розмовляти літературно. Натомість науковий жаргон виправдати не можна, бо його вживають у тій царині, в якій має панувати виключно літературна мова. Будучи сурогатом наукового стилю, жаргон фактично заміряється підмінити собою нормативне наукове мовлення. Змиритися з цим не можна. Жаргон за визначенням не може бути універсальним засобом комунікації, приступним усім фахівцям певної галузі. Таким засобом є тільки наукове мовлення, що ґрунтується на літературній мові – зразковій і найдосконалішій формі існування національної мови [2, с.204].

Основна комунікативна вада наукового жаргону – брак ясності, внаслідок чого читачеві складно ув'язати прочитане зі своїми фоновими знаннями. Якщо нормативний науковий текст повідомляє нову інформацію, то псевдонауковий – приховує її. Він заздалегідь не розрахований на осмислене сприйняття, а тому суперечить комунікативній сутності мови. Так само суперечить він естетиці мовлення, яка полягає в доцільному, послідовному й ощадливому використанні мовних засобів. Внутрішньо впорядкований, естетично гармонійний текст захоплює розум і почуття, зацікавлює авторовими ідеями, заохочує до співдумання та співтворчості. Натомість псевдонаукові тексти явно антиестетичні – це засвідчує аморфність їхньої будови, аритмічність, бідність змісту. Не відповідають вони й етичним нормам спілкування, відповідно до яких автор має полегшувати роботу тих, до кого звертається, а отже писати ясно, зрозуміло, дохідливо. Автор же псевдонаукового тексту, навпаки, змушує читача «розшифровувати» написане, що зводить їхню комунікативну співпрацю нанівець [3, с.19].

Причини появи наукового жаргону кореняться не так у мовній системі, як у позамовних чинниках. Це зокрема: 1) нелогічне мислення; 2) нестача мовної майстерності («муки слова»); 3) мовна маніпуляція; 4) вплив стильової практики (пост)модернізму; 5) «гіпертрофія логосфери»; 6) недостатня проясненість щойно здобутих знань [3, с.27].

27. Якими є пастки псевдонаукового тексту?

(за публікацією П. О. Селігея [3, с.10-27])

Проблема незграбного, штучно ускладненого мовлення була й лишається актуальною для багатьох галузей сучасної науки. Поширеність наукового жаргону не залежить від стану мови й культури в кожному конкретному епоху, а є тотальною – і за часом, і за країнами, і за науками [3, с.10].

До стильових і комунікативних ознак псевдонаукових текстів належать зловживання термінологією, невмотивоване вживання запозичень, переважання аномально довгих і надто ускладнених речень, невиправдане витіснення дієслів в особових формах віддієслівними іменниками, багатослів'я та марнослів'я. Усі ці риси покликані створити в читача оманливе враження чогось важливого й серйозного [3, с.10-11].

I. Зловживання термінологією полягають у тому, що автори:

1) перенасичують текст малозрозумілою лексикою, вигадують штучні назви для тих понять, які можна передати простішими термінами (*гомогенна співбуттєвість, інобуттєво-структуруючий простір, стратифікаційно-когерентна полізначеннєва величина, постмодерністська парадигмальна матриця нелінійних динамік, поліваріантність трактувань принципу субсидіарності*);

2) безпідставно запозичають терміни з інших наук (пор. у мовознавчих працях: *структурно-семантична трансценденція; девіація траєкторії ціннісної оцінки; вхід у площину комунікативно-прагматичного бачення об'єкта; центр перетину семантичної і формальної площин слова, які мають широку амплітуду; парадигмально-дисциплінарні меридіани; рельєф внутрішньоформної прогресії*);

3) уживають нові назви для явищ і понять, що вже мають узвичаєні терміни (*концептуальна модель замість теорія, ментальний прообраз – уявлення, оперування ментальними репрезентаціями – мислення, життєва компетентність – досвід, селективний пошук – відбір, емпірична апробація – перевірка, інтелектуальна легітимація – визнання, продуцент мовлення – мовець*).

Усе це розхитує термінологічні норми, переускладнює думку, зроджує ілюзію появи нових понять. У результаті термінологія не виконує своїх функцій – точно й швидко передавати знання, упорядковувати наукові поняття, полегшувати спілкування фахівців.

II. Зловживання запозиченнями. Псевдонаукові публікації переобтяжено невмотивованими запозиченнями, які витискають усталені питомі терміни (*рефлексія* замість *роздум*, *імплементація* – *впровадження*, *креація* – *творення*, *реновація* – *відновлення*, *симультанний* – *одночасний*, *арбітрарний* – *довільний*, *реверсний* – *зворотний*, *маніфестувати* – *виявляти*, *вербалізувати* – *висловлювати*, *кореспондуватися* – *співвідноситися*). До запозичень часто вдаються не для того, щоб точніше чи повніше передати думку, а щоб надати викладові штучної наукоподібності, показати свою «оригінальність» чи «елітарність» (*когніція* замість *пізнання*, *інтерація* – *взаємодія*, *компарація* – *порівнювання*, *реконцептуалізація* – *переосмислення*, *флексибільність* – *гнучкість*, *конституент* – *складник*, *мутуальний* – *взаємний*, *інгерентний* – *невід’ємний*, *партисипаторний* – *сумісний*, *курабельний* – *виліковний*, *інтердепенденція* – *взаємозалежність*). Засилля чужих слів у мовленні засвідчує, що автор не вміє чи не хоче перекладати з чужої мови на рідну, цурається питомої лексики, не звик думати самостійно або просто не має що сказати нового. Надмірні запозичення розладжують лексичні норми, порушують рівновагу питомого й чужого, спричиняють різнобій у терміносистемах [3, с.15-16].

III. Задовгі речення. У нормативному науковому мовленні розлогі, складні за будовою речення допомагають краще передати зв’язаність і взаємозумовленість думок. Науковий жаргон доводить цю рису до крайнощів: тут не рідкість задовгі конструкції з переускладненим синтаксичним каркасом. Часто зустрічаються аномально розтягнені речення на 70-120 слів, які суперечать законам сприйняття. Оскільки оперативна пам’ять людини в змозі утримувати водночас 7 (± 2) елементів, середня довжина речення (або його підрядних чи сурядних частин) має принаймні наближатися до цієї величини. Адже коли читач доходить до кінця речення, він повинен пам’ятати, з чого воно починалося. Інакше затемнюються семантичні зв’язки, думка втрачає цілісність, а читачеві важко усвідомити закінченість суджень. Часто за такими реченнями криється необроблене внутрішнє мовлення, яке автор не зміг чи не захотів дооформити в структурований текст.

Задовгі речення не відповідають вимогам до наукового мислення: розмежованості, логічності, чіткості. (П. Селігей).

IV. Знижена дієслівність і підвищена іменниковість наукового викладу стає об'єктом стильової експлуатації в псевдонауковому мовленні. Тут спостерігаємо:

1) надуживання мало властивими українській літературній мові розщепленими присудками (*проводити забір, здійснюють пошук, виконують перевірку, перебуває у стані зростання та розвитку, перебуває в положенні лежачи*);

2) важкі для сприйняття ланцюжки родових відмінків, у яких іменник, подібно до дієслова, прагне керувати іншим іменником, який, своєю чергою, теж виявляє тенденцію до іменного керування: *...Латеральна ділянка поперечного перерізу середньої частини діафіза ліктьової кістки курей батьківського стада 228-добового віку* (С. А. Ткачук);

3) віддієслівні іменники, що масовано витісняють дієслова в особовій формі: *Ці прогностичні міркування не затьмарюють тверезого погляду на сучасну реалізацію інформаційної функції, розуміючи цю функцію як напрямок здійснення організації і забезпечення системи отримання, використання, поширення та зберігання інформації, участі у розвитку світового інформаційного простору, встановлення режиму використання інформаційних ресурсів на основі рівноправного співробітництва з іншими державами* (І. В. Арістова).

У результаті порушується рівновага між іменними і дієслівними частинами мови, дієслова втрачають організаційну роль у реченні, виклад стає синтаксично одноманітним і кострубатим. Оскільки дія, виражена іменником, позбавлена більшості дієслівних категорій, семантика речення зневиразнюється, а це ускладнює і сповільнює сприйняття тексту. До того ж, коли властивості речей і явищ масово опредмечуються, відриваючись від своїх носіїв, виникає небезпека гіпостазування, що ризикує заповнити уяву читача вигаданими сутностями й беззмістовними фікціями.

V. Багатослів'я. Науковому жаргону властиве багатослів'я, що побутує в кількох різновидах:

1) кількаслів'я – уживання кількох слів замість одного (*справляє стимулюючий вплив – стимулює*);

2) навколослів'я – використання описових зворотів замість прямих назв (*діалогова взаємодія в ситуації розбіжності позицій сторін – дискусія*);

3) зайвослів'я – надмірне або недоречне вживання «універсальних» термінів (*питання, проблема, процес, розвиток*) і штампів (*вирішити завдання забезпечення зростання, зробити кроки в напрямку активізації*

зусиль із прискорення);

4) словоповтори – невиправдані повтори тих самих або спільнокореневих слів: *Після зазначеної терапії значно збільшилось абсолютне кількісне значення інших показників клітинного імунітету* (В. Москалюк).

Багатослів'я розріджує інформативність викладу, розосереджує увагу, марнує час і зусилля читача. Виникає воно тоді, коли автор не вміє чи не бажає писати стисло: погано відбирає й узагальнює дослідний матеріал, оперує зайвими поняттями, має замалий лексичний запас, не володіє синонімікою, нехтує саморедагування, прагне штучно збільшити обсяг тексту.

VI. Марнослів'я. Псевдонауковому стилю притаманне також марнослів'я – велемовно-розтягнений виклад неістотного або загальновідомого змісту. Якщо багатослів'я характеризує текст із погляду надлишкової форми, то марнослів'я – з погляду бідності змісту. Марнослівний твір переповідає банальні, самоочевидні речі, хоч і справляє враження осмисленості та новизни. Йому бракує інформативності, комунікативної мети, націленості на розв'язання нової наукової проблеми. Автор старанно обминає гострі кути, уникає фактів, конкретики, усього, що може викликати зауваги чи заперечення.

У марнослівних текстах частотні терміни, які позначають «модні» поняття (*ідентичність, інтерактивність, інтерсуб'єктивність, полікультурність, поліпарадигмальність, постсучасність*), «актуальні» процеси (*віртуалізація, інтеграція, інституалізація, модернізація, репрезентація, трансформація*), звороти зі значенням високої оцінки (*вагомий внесок, важливе значення, зростання ролі, підвищення рівня, фундаментальний підхід*), інші зужиті, семантично спустошені штампи (*ефективна реалізація, інтенсивна взаємодія, інтегративний процес, комплекс проблем, системні залежності, стратегічний розвиток*) [3, с.18].

28. Якими є найчастіші помилки при написанні курсової роботи?

- Текст роботи має науково-публіцистичний стиль.
- Обсяг та оформлення не відповідають вимогам.
- Зміст роботи не відповідає заявленому плану.
- Робота є компіляцією або навіть плагіатом.
- У тексті роботи немає посилань на першоджерела, або ті, що вказані, не відповідають дійсності.

- Не зроблено аналіз сучасних досліджень та нової спеціальної літератури з обраної проблеми (після 2010 р.).
- Не висвітлено зарубіжний досвід вирішення заявленої проблеми.
- До джерельної бази дослідження не внесено аналітичні матеріали науково-дослідних інституцій (документи, плани, програми, періодичні видання тощо).
- У роботі не досліджені матеріали дисертацій та авторефератів з обраної проблеми.
- Список використаної літератури не оформлено відповідно до вимог державного стандарту.
- Українськомовні та російськомовні джерела подаються окремо.
- Джерела латиницею передують відносно джерел кирилицею.
- Загальні висновки дублюють висновки до розділів.
- Немає міні-висновків наприкінці кожного параграфу.
- Зміст додатків не ілюструє та не доповнює зміст роботи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пальчевський С.С. Формулювання наукової новизни та визначення практичного і теоретичного значення дослідження. Педагогіка: підручник. URL: <http://westudents.com.ua/glavy/49551-formulyuvannya-naukovo-novizni-ta-viznachennya-praktichnogo-teoretichnogo-znachennya-dosljdjennya-.html>
2. Селігей П.О. Український науковий текст: проблеми комунікативної повноцінності та стильової досконалості : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.01 / Інститут мовознавства імені О.О. Потебні. Київ, 2016. 427 с.
3. Селігей П.О. Український науковий текст: проблеми комунікативної повноцінності та стильової досконалості : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук : 10.02.01. Київ, 2016. 38 с.
4. Семенов О. М. Культура наукової української мови : навч. посіб. Київ: ВЦ «Академія», 2010. 216 с.
5. Сисоєва С.О., Кристопчук Т.Є. Методологія науково-педагогічних досліджень: підручник. Рівне: Волинські обереги, 2013. 360 с.
6. Скиба Ю. Класифікація методів педагогічних досліджень. *Вища освіта України*. №2. 2016. С. 51-59.
7. Снігур С. Рекомендації для написання курсових робіт. URL: <http://odes-transl.com/index.php?page=history-papers>
8. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник. Київ: Знання-Прес, 2003. 295 с.

Зміст та оформлення титульного аркуша курсової роботи

Міністерство освіти і науки України
Маріупольський державний університет
Кафедра педагогіки та освіти

Курсова робота з педагогіки

ВЗАЄМОДІЯ ВЧИТЕЛЯ І БАТЬКІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Здобувача вищої освіти
факультету філології та масових комунікацій,
спеціальності «014 Середні освіта»,
спеціалізації «Фізична культура»
Шевченка Михайла Петровича

Керівник:
Воєвутко Наталя Юріївна,
кандидат педагогічних наук, доцент

Оцінка:
Національна шкала _____
Шкала ECTS _____
Кількість балів _____

Члени комісії
_____ (підпис) (прізвище та ініціали)
_____ (підпис) (прізвище та ініціали)
_____ (підпис) (прізвище та ініціали)

Маріуполь, 2020

Приклад оформлення змісту курсової роботи

ЗМІСТ	
Вступ.....	3
РОЗДІЛ 1. ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА В УМОВАХ РЕФОРМ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	5
1.1. Аналіз базових понять дослідження	5
1.2. Нормативно-правова основа процесу співпраці сім'ї та школи.....	14
1.3. Педагогіка партнерства в умовах нової школи.....	20
Висновки до розділу 1.....	23
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ІЗ БАТЬКАМИ.....	26
2.1. Методи та форми взаємодії школи з батьками.....	26
2.2. Особливості взаємодії закладу загальної середньої освіти із батьками учнів основної та старшої школи.....	32
Висновки до розділу 2.....	36
РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ	38
3.1. Загальна характеристика школи і класа	38
3.2. Самоаналіз проведеного заходу	40
Висновки до розділу 3.....	42
ВИСНОВКИ	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	45

Схема доповіді до захисту курсової роботи

Слайд 1

Шановний голово / Шановна головуюча, шановні члени комісії, до вашої уваги пропонується курсова робота «Організація інклюзивної освіти у зарубіжних країнах».

Слайд 2

Актуальність дослідження ...

Слайд 3

**Об'єктом дослідження є ...
Предметом дослідження є ...**

Слайд 4

Мета дослідження – ...

Слайд 5

...

Слайд передостанній

Перспективи подальших пошуків ...

Слайд останній

Дякуємо за увагу, готов/-а відповісти на ваші запитання.

**Приклади оформлення списку літератури
згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація.
Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»
з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40)**

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги	
Один автор	Скидан О. В. Аграрна політика в період ринкової трансформації : монографія. Житомир : ЖНАЕУ, 2008. 375 с.
Два автора	Крушельницька О. В., Мельничук Д. П. Управління персоналом : навч. посіб. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Київ, 2005. 308 с.
Три автора	Скидан О. В., Ковальчук О. Д., Янчевський В. Л. Підприємництво у сільській місцевості : довідник. Житомир, 2013. 321 с.
Чотири автори	Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А. Київ : Укragропромпродуктивність, 2006. 106 с. Основи марикультури / Грициняк І. І. та ін. Київ : ДІА, 2013. 172 с.
П'ять і більше авторів	Екологія : навч. посіб. / Б. В. Борисюк та ін. Житомир, 2003. 174 с. Методи підвищення природної рибопроодуктивності ставів / Андрющенко А. І. та ін. ; за ред. М. В. Гринжевського. Київ, 1998. 124 с.

Колективний автор	Органічне виробництво і продовольча безпека : зб. матеріалів доп. учасн. III Міжнар. наук.-практ. конф. / Житомир. нац. агрокол. ун-т. Житомир : Полісся, 2015. 648 с.
Багатотомне видання	Генетика і селекція в Україні на межі тисячоліть : у 4 т. / гол. ред. В. В. Моргун. Київ : Логос, 2001. Т. 2. 636 с. Фауна України. В 40 т. Т. 36. Инфузории. Вып. 1. Суктории (<i>Ciliophora, Suctorea</i>) / И. В. Довгаль. Киев : Наукова думка, 2013. 271 с.
За редакцією	Доклінічні дослідження ветеринарних лікарських засобів / за ред. І. Я. Коцюмбаса. Львів : Тріада плюс, 2006. 360 с.
Автор і перекладач	Котлер Ф. Основы маркетинга : учеб. пособие / пер. с англ. В. Б. Боброва. Москва, 1996. 698 с. Брігхем С. В. Основы фінансового менеджменту / пер. з англ. В. Біленького та ін. Київ : Молодь, 1997. 998 с.
Частина видання	
Розділ книги	Саблук П. Т. Напрямки розвитку економіки в аграрній сфері виробництва. <i>Основи аграрного підприємництва</i> / за ред. М. Й. Маліка. Київ, 2000. С. 5–15.
Тези доповідей, матеріали конференцій	Зінчук Т. О. Економічні наслідки впливу продовольчих органічних відходів на природні ресурси світу. <i>Органічне виробництво і продовольча безпека</i> : зб. матеріалів доп. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир : Полісся, 2014. С. 103–108. Скидан О. В., Судак Г. В. Розвиток сільськогосподарського підприємництва на кооперативних засадах. <i>Кооперативні читання: 2013 рік</i> : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 4–6 квіт. 2013 р. Житомир : ЖНАЕУ, 2013. С. 87–91.

Статті з продовжуючих та періодичних видань	<p>Якобчук В. П. Стратегічні пріоритети інноваційного розвитку підприємництва в аграрній сфері. <i>Вісник Київського національного університету ім.Т. Шевченка. Сер. Економіка</i>. 2013. Вип. 148. С. 31–34.</p> <p>Масловська Л. Ц., Савчук В. А. Оцінка результативності і ефективності виробництва органічної агропродовольчої продукції. <i>Агросвіт</i>. 2016. № 6. С. 23–28.</p> <p>Акмеологічні засади публічного управління / Є. І. Ходаківський та ін. <i>Вісник ЖНАЕУ</i>. 2017. № 1, т. 2. С. 45–58.</p> <p>Dankevych Ye. M., Dankevych V. Ye., Chaikin O. V. Ukraine agricultural land market formation preconditions. <i>Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis</i>. 2017. Vol. 65, №. 1. P. 259–271.</p>
Електронні ресурси	
Книги	<p>Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С. Товарна інноваційна політика : підручник. Суми : Університетська книга, 2007. 281 с. URL: ftp://lib.sumdu.edu.ua/Books/1539.pdf (дата звернення: 10.11. 2017).</p>
Законодавчі документи	<p>Про стандартизацію : Закон України від 11 лют. 2014 р. № 1315. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1315-18 (дата звернення: 02.11.2017).</p> <p>Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року : проект / М-во аграр. політики та продовольства України. URL: http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822 (дата звернення: 13.10.2017).</p>
Періодичні видання	<p>Клітна М. Р., Брижань І. А. Стан і розвиток органічного виробництва та ринку органічної продукції в Україні. <i>Ефективна економіка</i>.</p>

	<p>2013. № 10. URL: http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=ua&z=2525 (дата звернення: 12.10.2017).</p> <p>Neave H. Deming's 14 Points for Management: Framework for Success. <i>Journal of the Royal Statistical Society. Series D (The Statistician)</i>. 2012. Vol. 36, № 5. P. 561–570. URL: http://www2.fiu.edu/~revellk/pad3003/Neave.pdf (Last accessed: 02.11.2017).</p> <p>Colletta L. Political Satire and Postmodern Irony in the Age of Stephen Colbert and Jon Stewart. <i>Journal of Popular Culture</i>. 2009. Vol. 42, № 5. P. 856–874. DOI: 10.1111/j.1540-5931.2009.00711.x.</p>
Сторінки з веб-сайтів	<p>Що таке органічні продукти і чим вони кращі за звичайні? <i>Екологія життя</i> : веб-сайт. URL: http://www.eco-live.com.ua (дата звернення: 12.10.2017).</p>
Інші документи	
Законодавчі і нормативні документи (інструкції, накази)	<p>Конституція України : станом на 1 верес. 2016 р. / Верховна Рада України. Харків : Право, 2016. 82 с.</p> <p>Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень : Закон України від 5 жовт. 2017 р. № 2164. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 9 листоп.</p> <p>Інструкція про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : затв. наказом М-ва фінансів України від 20 квіт. 2015 р. № 449. <i>Все про бухгалтерський облік</i>. 2015. № 51. С. 21–42.</p> <p>Про затвердження Порядку забезпечення доступу вищих навчальних закладів і наукових установ, що знаходяться у сфері управління</p>

	Міністерства освіти і науки України, до електронних наукових баз даних : наказ М-ва освіти і науки України від 2 серп. 2017 р. № 1110. <i>Вища школа</i> . 2017. № 7. С. 106–107
Стандарти	ДСТУ ISO 9001: 2001. Системи управління якістю. [Чинний від 2001-06-27]. Київ, 2001. 24 с. (Інформація та документація). СОУ–05.01-37-385:2006. Вода рибогосподарських підприємств. Загальні вимоги та норми. Київ : Міністерство аграрної політики України, 2006. 15 с. (Стандарт Мінагрополітики України)
Патенти	Комбайн рослинозбиральний універсальний : пат. 77937 Україна : МПК А01D 41/02, А01D 41/04, А01D 45/02. № а 2011 09738 ; заявл. 05.08.2011 ; опубл. 11.03.2013, Бюл. № 5.
Авторські свідоцтва	А. с. 1417832 ССРСР, МКИ А 01 F 15/00. Стенка рулонного пресс-подборщика / В. Б. Ковалев, В. Б. Мелегов. № 4185516 ; заявл. 22.01.87 ; опубл. 23.08.88, Бюл. № 31.
Дисертації, автореферати дисертацій	Романчук Л. Д. Оцінка джерел надходження радіонуклідів до організму мешканців сільських територій Полісся України : дис. ... д-ра с.-г. наук : 03.00.16 / Житомир. нац. агрокол. ун-т. Житомир, 2011. 392 с. Романчук Л. Д. Оцінка джерел надходження радіонуклідів до організму мешканців сільських територій Полісся України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра с.-г. наук : 03.00.16. Житомир, 2011. 40 с.
Препринти	Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т пробл. безпеки АЕС НАН України, 2006. 7 с. (Препринт. НАН України, Ін-т пробл. безпеки АЕС ; 06-1).

ВОЄВУТКО Наталя Юріївна

КУРСОВА РОБОТА В ЗАПИТАННЯХ ТА ВІДПОВІДЯХ:
методичні вазівки для студентів II курсу
спеціальностей «013. Початкова освіта», «014. Середня освіта»